

Az ellenforradalmi események a szegedi Tudományegyetemen

III.

Az a vélemény

korábban szélesen elterjedt volt, hogy Baróti Dezső és Fodor Gábor október 23. és 26. között a fékező szerepét játszották és csak 26-án álltak teljes mellet az ellenforradalom szolgálatába. A tudomásunkra került tények azonban ezt a véleményt megcáfolják.

Fodor és Baróti már 1956 nyarán erősen jobbra tolódtak. Ismertettük már Baróti Dezső szerepét a MEFESZ szervezkedés csendes támogatásában, fellépésükét, mely különösen Baróti részéről volt bomlasztó az október 22-i egyetemi pártbizottsági ülésen. Harcoságuk továbbra sem csökkent. Részt vettek a tüntetéseken, amelyeknek az volt a céljuk, hogy előkészítsék az október 26-ra tervezett „hatalomátvételt”. Fékező szerepük e tüntetéseken egyáltalában nem nyilvánult meg, sőt, egyéb tevékenységük éppen e tüntetések sikerét mozdította elő.

A Budapesten megindult és nálunk is fellángolt tüntetések hatására a városi pártbizottság pártörseget hozott létre, hogy az egyetemista csoportok által kezdeményezett tüntetéseket a pártmunkások részvételével békésen lezárja. Ugyanakkor a pártbizottsági ülésen Baróti Dezső és Fodor Gábor már úgy beszéltek a helyzetről, mint valami dicsőséges, nemzeti megmozdulásról. A pártbizottság szándékára, hogy az ellenforradalomnak keményen visszavág, hevesen megtámadták a párt helyi vezetőit. Odáig mentek, hogy felelősségre vonták a pártbizottság tagjait, amiért Perbiró ellen is kemény kézzel léptek fel. Közben — a Juhász Gyula diákokonban az egyetem áruló vezetői még Kovács Józseffel, a szegedi ellenforradalom egyik legfőbb irányítójával is tárgyaltak, akiről köztudomású volt, hogy népi demokrácia ellenes bűncselekmények miatt börtönben ült, Sulyok-párti szervező volt, és Horthy-rendőrsziszta fia. Fodor következetesen felépített a párttagok tömörítésére ellen, azzal az indoklással, hogy most azok sem vállalhatnak a párttal közösséget, akik különben szeretik a pártot.

Fodor és Baróti a városi pártbizottság akcióit igyekeztek minden erővel keresztülhúzni. A pártbizottság még ép erőinek figyelmét a velük való tusakodás nagymértékben lekötötte. A MEFESZ diákvezérei majdnem teljes ellenőrzés nélkül, a saját szakkollukra egymás után vezethették Baróti és Fodor fedezete alatt a tüntetéseket a szegedi üzemek elé, a munkásság fellázítására. Október 24-én este a Szegedi Kenderforgógyár kapuját bedöntötték, az udvarra bezúdult tömeg az üzemi igazgatójának kiadását követelte, „ránts le róla a köpenyt” felkiáltásokkal. A legfőbb hangoskodó, követelődő, egy volt alsóvárosi malmos és egy büntített előéletű, felszemből tűzkórárus volt. Körülöttük néhány felsővárosi jampec ágalt, míg kint az utcán nacionalizmustól megszállt diákok magukból kikelve harsogták jelszavaikat.

A helyzet

kiéleződésnek láttán a városi pártbizottság felhívta Baróti és Fodor Gábort, hogy a vidéki diákokat az egyetemi diákokonhoz küldjék hazra. Baróti és Fodor nagy hangon, felháborodva utasították vissza ezt a felhívást. Baróti kijelentette, hogy nem tárgyal a pártvezetőkkel, mert népeleves magatartást tanúsítanak, a helyőrség parancsnokával pedig azért nem tárgyal, mert az csupán alacsonyrangú katonatiszt. A 26-i tüntetés előtt a pártbizottság ismételt felhívta Fodor és Baróti figyelmét a helyzet komolyságára és arra, hogy nagy felelősséget vállalnak magukra, ha a diákság tüntetését nem szere-

lik le. Mindketten kijelentették, hogy semmilyen fékező szerepre nem hajlandók. Fodor Gábor még megtoldotta tiltakozását azzal a hangzatos kifejezéssel is, hogy ő a tömeggel lesz, legfeljebb eggyel több lesz a mártír. A tüntetésben valóban részt vettek mindketten. Baróti Dezső a katonai sorfalig vezette a tömeget, majd előldalgott, hogy egy Takaréktár utcai ház ablakából nézze végig, mi történik azzal a tömeggel, mely az ő vezérletével ment a kordon elé. Ekkorra Fodor Gábor is eltűnt a felvonulás éléről, hogy megkeresse a fiát. A tömeg a Takaréktár utcában maradt. S Kovács Józsefnek, a fasiszta diktátor önjelöltnek egy autóbussz tetjéről elhangzott szónoklata után dörög, el a sortűz, ami elől a főszervezők, akik néhány órával előbb még nagy hangon jelentették ki, hogy legfeljebb mártírrá válnak, már megleptek.

Az intézményes

hajszát Baróti és Fodor vezette a városi pártbizottság elvhu kommunizist és a tudományegyetem meg nem alkuvó kommunista oktatói ellen. A városi pártbizottság a pártbizottság vezetőinek eltávolítását és népfelvet végrehajtását követelték. Súlyos és lemoshatatlan felelősségük van amiatt, hogy Ladányi, Simon, Telkes, Székely, Karácsonyi, Bite és id. Komocsin, valamint más elvtársakat megbolygezték és többen közülük hangos híradón, újságban kiáltottak ki „népeleves elemeknek”. A dühöngő ellenforradalomnak szolgáltatták ki ezzel azokat az elvtársakat, akikkel éveken keresztül együttműködtek, akiket „barátsággal” vettek körül. Mindezt azzal a hallatlanul nyegle immorális és pimasz indoklással, — mint ahogy Baróti Dezső később mondotta: „Kell valami koncot dobni a tömegnek!”

Ugyanezekben a napokban az egyetem több dolgozójáról Fodor Gábor olyan „információkat” adott, hogy azok ávós spiclik, akikre vigyázni kell.

Fodor Gábor „bokros politikai elfoglaltsága közepette” talált magának időt arra is, hogy az egyetemi pártbizottság irattárából a ránézve „kompromittáló” iratok egy részét elemelje. A városi pártbizottság belől Baróti és Fodor volt az a jobboldali erő, mely október 28—29-re az ellenforradalmi Kovács-csoporttal teljes együttműködésben a pártbizottságot, mely a város politikai vezető ereje volt, munkájában akadályozta, bérnította, végül is dezorganizálta. Ezután látott hozzá a Baróti—Fodor-csoport a Tudományegyetemen való „rendcsináláshoz”, amit azzal indokoltak, hogy „a dicsőséges nemzeti forradalom érdekei” ezt megkövetelik.

E két politikai

szédelő elvtelen és erkölcstelen önmegtegető akciói mögött hallatlan politikai vaksgát húzódtak meg. Baróti és Fodor mindent megtettek, hogy politikai tényezőkké legyenek a proletárdiktatúra viszonyai között, ha úgy tetszik, a Rákosi-rendszerben. Milyen ostobaság kellett ahhoz, hogy azt feltételezzék, hogy elért pozícióikat majd meg fogják tartani egy Maléter-diktatúra, vagy Mindszenty-kormányzat idején is.

Mindenestre Baróti és Fodor ilyenfajta illúziókkal éltek és cselekvési hevükben az egyetemen egészen különös tabula rasat akartak csinálni. Baróti Dezső öntevékenyen megalakította az Összegyetemi Tanácsot, a Tudományegyetem és az Orvosegyetem törvénytelen összevonásával. Ebben a tanácsban különösképpen a legreakciósabbnak ismert professzorok kerültek előtérbe (Bónis, Batizfalvy, Waltner, Székelyfalvy, Hetényi). Létrehozták az „Egyetemi Forradalmi Bizottságot” Székelyfalvy Nagy Béla professzor vezetésével.

Az egyesített egyetemi tanácsban, mely a város egyik legveszélyesebb ellenforradalmi gócévá nőtte ki magát, a renegát és reakciós emberek hihetetlenül gyorsan találtak rá egymásra.

Baróti „a felsőbb szintű szervezés” mellett megkezdte az egyetem megtisztítását a „sztálinista” elemektől.

Tanácsülésen

követelte a Bölcsészettudományi Karon november 2-án — miután a kar dékánja az előterjesztésre nem vállalkozott — Mérey és Karácsonyi elvtársak, 3-án Székely elvtárs eltávolítását. Követeléseit az egyetemi forradalmi bizottságra hivatkozva adta elő. Később Baróti felmondólevelet küldött az elvtársaknak, melyben elbocsátásukat „saját kérelmükkel” indokolta. Természetes, hogy az elvtársak közül egyikük sem kérte elbocsátását. Baróti Dezső emellett törvénytelenül feloszlatta a marxizmus—leninizmus tanszéket, mint a „dogmatizmus fellegvárát”. Különös tanújelét adta ekközben „franciás udvariasságának”. Az intézet vezetőjével ugyanis közölte, hogy nem tartja kívánatosnak, hogy ő és az intézet tagsága a marxizmus—leninizmus tanszék helyiségeibe továbbra is bejárjanak, mert félt, hogy az egyetem vagyongállaga emiatt károsodást fog szenvedni. A nagy műveltségű rektor tehát egyetemi kollégái, lopással gyanúsította. A népvézéri szerepben tetszelgő rektor tisztogató tevékenysége nyomán a Bölcsészeti Karról körülbelül 35 ember került volna ki. Ez volt a „nagy tett”, amellyel Baróti saját magát kívánta volna rektori minőségben továbbra is átmenteni.

(Folytatása következik.)

A közönség kedvenc műsorszámai az MSZBT szerdai hangversenyén

A Juhász Gyula Művelődési Otthonban (rossz idő esetén a Horváth Mihály utcai, volt MSZT-székházban) este 8 órai kezdettel a Magyar—Szovjet Baráti Társaság szegedi csoportja ünnepi estet rendez. Az esten a közönség által kedvelt operakiadások, — Puccini: Pillangásasszony nagyjárája, Manon Lescautból az ékszer-ária; Mascagni: Parasztelecsületéből Santuzza áriája; Csajkovszkij Anyegin-jéből Lenszkij áriája,

Mi az igazság

a szegedi új vasúti híd építése ügyében?

Értesüléseink egy felröppentett hírrel kapcsolatban

A közelmúltban a Magyar Távirati Iroda értesülése alapján lapunkban és több más napilapban is híradás jelent meg arról, hogy megkezdik a szegedi vasúti híd építését, illetve tervezését. Ez a hír érthetően nagy érdeklődést váltott ki a szegediekben, annál is inkább, mert több illetékes és érdekelt hivatalos helynek erről nem volt tudomása. A Délmagyarország munkatársa ezért az egyik legilletékesebb helyhez, a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium Vasúti Hídepítési és Hídfenntartási Osztályához fordult, hogy megtudja ez ügyben a valódi helyzetet és elképzeléseket. Itt Papp Tibor elvtárs, igazgatóhelyettesből kapott felvilágosításból kiderült, hogy az MTI híradása ebben a formájában túlzott, mert a közeljövőben nem kerül sor a szegedi vasúti híd megépítésére, de mindenesetre már fontos előkészületek történtek. Erről számolunk be a Papp Tibor elvtárral folytatott beszélgetés alapján olvasóinknak.

Hol legyen?

Annak ellenére, hogy a népgazdasági tervben még ez időszakra nem szerepel a szegedi vasúti híd megépítése, mégis a Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumban és más hivatott helyeken már foglalkoztak és foglalkoznak ezzel a kérdéssel, hogy az adott időpontban ne érje őket majd meglepetés és minél gyorsabban, zökkenőmentesen foghassanak munkához. Már magában az is problematikus, hogy hova építsék a hídát. Szóba jöhet a régi helyen való megépítése. Ennek azonban több szempont (amelyről mond ellent, arról nem is be-

szélve, hogy a híd alépfülménye a bombázás következtében csak kis mértékben maradt meg, de ezenkívül is a régi nyílásbeosztással már nem építhető fel, teljes alapozás kellene, s még akkor sem lehetne „ráfeküdni” a régi tengelyre. Feltétlenül meg kell tehát először is azt tárgyalni, hogy hova tegyék az új hidat. Ennek eldöntéséhez három szempontot kell figyelembe venni, mégpedig vasúti, vízügyi és városrendészeti szempontot.

A három szempont

Elsőnek vegyük a városrendezés szempontját. Szeged ugyanis sürgette mindig a hídnak az ügyét, mégpedig olyan értelemben, hogy ne a régi helyén, hanem lejjebb, a Boszorkány-sziget tájékán legyen. A jelenlegi vasúti töltés a város fejlődésének különösen az ott elhúzó egyetemi rész fejlődésének útját állja. A városnak ezt a részét szinte átszeli a vasúti töltés és ezért az 1948-ban született városrendészeti terv is a szegedi hídnak új helyen való megépítését javasolja. A vízügyi szempont is ezt a törekvést támasztja alá, mert a régi helyen való megépítés esetén a víz megtorlódhat, a híd vízduzzasztást okoz, mely tíz-tizenöt centimétert is kitéphet. E két jelentős szemponttal szemben azonban ott áll a vasút problémája, mert így Szeged egész vasúthálózatát esetleg át kellene rendezni.

Az előtanulmányok

A három szempont figyelembevételével készítettek tanulmányt, hogy mi lenne a legmegfelelőbb megoldás. A régi helyétől két-két és fél kilométerre, a Boszorkány-sziget irányában már tavaly nyáron kezdték felderíteni a terepet, hogy vízügyi szempontból milyen nyíláselrendezés lenne helyes. El kellett dönteni, hogy miként viselkedné a Tisza különböző nyíláselrendezés esetén. Közeli egy évig tartó tanulmányokat folytattak a Műegyetem vízipítéstani laboratóriumában, ahol kidolgozták az összes erre vonatkozó elképzeléseket a folyónak erre a szakaszára.

A jelenlegi helyzet szerint tehát vízügyi szempontból már tisztázott, hogy mi lenne, ha a hidat a jelzett új helyen építenék meg. E tekintetben már nincs is vita, leg-

feljebb a nyílás számát illetően. Most azonban újabb tanulmányt készítettek, melyben feltárták, hogy mit jelent vasúti vonatkozásban ez az elhelyezés. Megvizsgálták talajkutató fúrásokkal az elgondolt új helyet. Az altalajviszonyok vizsgálatásképpen megállapították, hogy nem lenne e helyen akadály a híd építésének. Egyelőre még Szeged városrendészeti szempontjából nem vizsgálták meg tüzetesen ezt az elhelyezést. Anyagi szempontból is mindegy, hogy a híd hol épül, de a vasút szempontjából mégsem mindegy, mert a töltés és a vasútvonalak átrendezése jelentős költségekbe kerül. Népgazdasági szempontból kell tehát majd a legkedvezőbb megoldást megtalálni.

Különlegesen nagy munkát

Jelenleg tehát a tanulmányozások folynak, s a tervezés munkáját csak akkor kezdi meg, amikor a költségek rendelkezésre állnak és az állami tervezés ennek időpontját előíranyozza. Egyelőre azonban nem valószínű, hogy ez a közeljövőben meglesz, hiszen a vasút tavaly készült öt éves tervének is csak az utolsó esztendőjében szerepel. Ezt a tervet az ellenforradalom megzavarta és helyette hároméves tervet dolgoztak ki, amelyben azonban egyelőre ez a munkát nem szerepel. Különben is nem könnyű és nem gyors feladat az új vasúti híd megépítése, több oknál fogva is. Maga a műszaki tervezés munkája ugyanis legalább két esztendőig eltart, bár az első év után megkezdődhet a híd falazatának építése. A szegedi vasúti híd ezenkívül az utóbbi évek legnagyobb magyarországi munkálatai közé fog tartozni, mert rendkívül nagy, mintegy 30 méteres alapokat kell létesíteni. Olyan mélységbe kell lemenni, ahol az emberek a kezében csak egy-két órát tudnak tartani a nagy légköri nyomás miatt. Ennek oka, hogy a Tiszafenéken igen mély iszapréteg van és csak az alatt található meg az agyag, amely alkalmas építkezésre.

A szegedi új vasúti híd megépítése ezek szerint nem a közeljövő feladata. Mindenestre viszont helyes lenne, ha az illetékesek már most minden szempontot összehangolnának, mert reméljük, hogy népgazdaságunk mihamarabb eljut majd abba a helyzetbe, hogy helyreállítsa a fasiszta barbárság háborújának ezt a pusztítását is.

L. Z.

Gyermekhajók a Moszkva csatornán

Moszkvában megnyílt a folyami gyermekhajózás. A Moszkva folyó csatornáján két gyermekhajó közlekedik majd: a „Szmolij” (Bátor) és a „Mirnij” (Békes). A hajók legénységét felszósztályú tanulókból állítják össze. Ők a matrózok, a gépészek, a kikötőparancsnokok, diszpécserok, sőt még a hajós kapitányok is.

HEINE:

Az én sírom

Vajh hol élem végső

[nyugtom?

Sírom hol találok én?

Rajna-völgyben kell

[aludnom,

Vagy Délen, pálmák tövében.

Égő sivatagfövenybe

rám a közöny tűz jelet?

Vagy tengerfenéki csendbe

Hullatom el szívemet?

Bárhogy essék!

[Az égboltnak

Mérhetetlen íve főd,

S halvány kriptalángba

[folynak

Fönt az ős csillagkörök...

(Fordította: Füßy László)

1957. június 23.

5